

«Ефективність взаємодії фіскальної та монетарної політики під час криз в європейських країнах».

Метою виступу є аналіз та оцінка ефективності впливу фіскальної та монетарної політики на економіку та фінансові ринки в різних європейських країнах під час криз, що спостерігалися в 21 столітті.

Будуть розглянуті періоди 2008 – 2010 та 2019 – 2022 рр. Буде проведена оцінка рішень, що використовувалися, в окремих країнах Західної Європи, а також, щоб підкреслити відмінності, в окремих країнах Центральної та Східної Європи.

Ці кризи пов'язані насамперед не з факторами кон'юнктурно-циклічного характеру, а з сильним зовнішнім імпульсом руйнівного характеру, що порушує рівновагу.

Криза 2008-2010 років була спровокована потрясінням довіри, надійності та стабільності ринків і основних світових фінансових інституцій. Як наслідок, потоки капіталу по всьому світу були серйозно порушені, а споживачі та інвестори були «налякані». Однак вдалося відносно швидко відновити попит і повернутися на шлях економічного зростання.

На протипагу цьому, після 2019 року глобальна економіка та її різноспрямовані взаємозв'язки виявилися паралізованими. Мало того, що глобальні ланцюги поставок були порушені, що каскадом дестабілізувало подальші економіки та ринки, але й самі люди були змушені не завжди адекватними правовими рішеннями, які обмежували дієздатність та позбавляли можливості працювати та споживати в багатьох сферах. Це швидко знецінило практично всі сектори економіки. Після цього політики під тиском громадськості розпочали різноманітні «роздачі грошей прямо з гелікоптера», щоб підтримати рівень життя та споживання. Це, однак, не стабілізувало ринки, а лише створило сильний інфляційний тиск, коли економічна активність знизилася. Крім того, агресія Росії проти України та війна за сировину в європейському масштабі поглибили дестабілізацію ринків, у тому числі фінансових.

Зрештою, такі різкі зміни в глобальній системі взаємопов'язаних судинних залежностей спричинили ефект доміно і таку значну дерегуляцію товарних (економічних), фінансових, інвестиційних ринків, що жодні інструменти монетарної політики в європейських країнах не мають дієвого та ефективного впливу.

Ми бачимо це як у країнах Єврозони – вплив ЄЦБ – так і в групі країн Центральної та Східної Європи, які мають власні валюти і самостійно проводять власну монетарну політику.

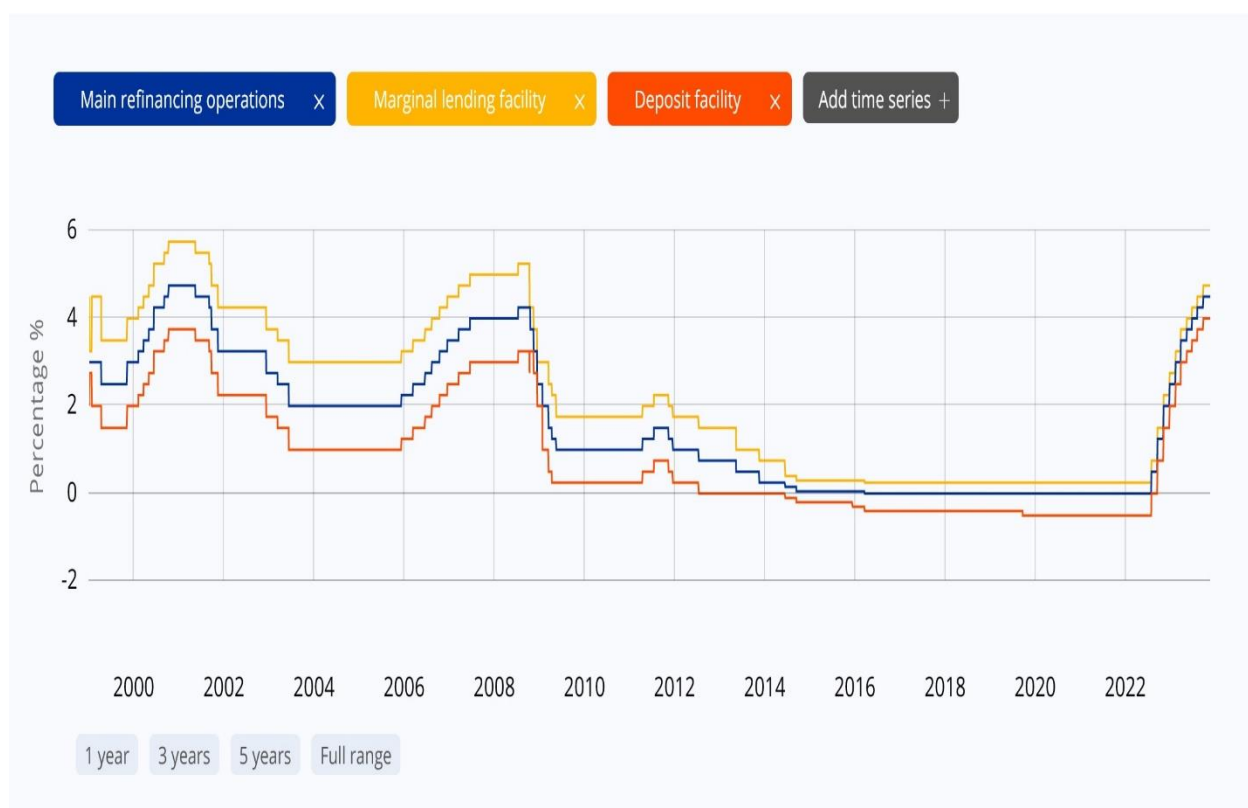
Політика ЄЦБ та центральних банків країни ЄС полягає в тому, щоб скуповувати державні облігації, які випускаються для покриття бюджетного дефіциту, а додаткові гроші випускаються для його покриття.

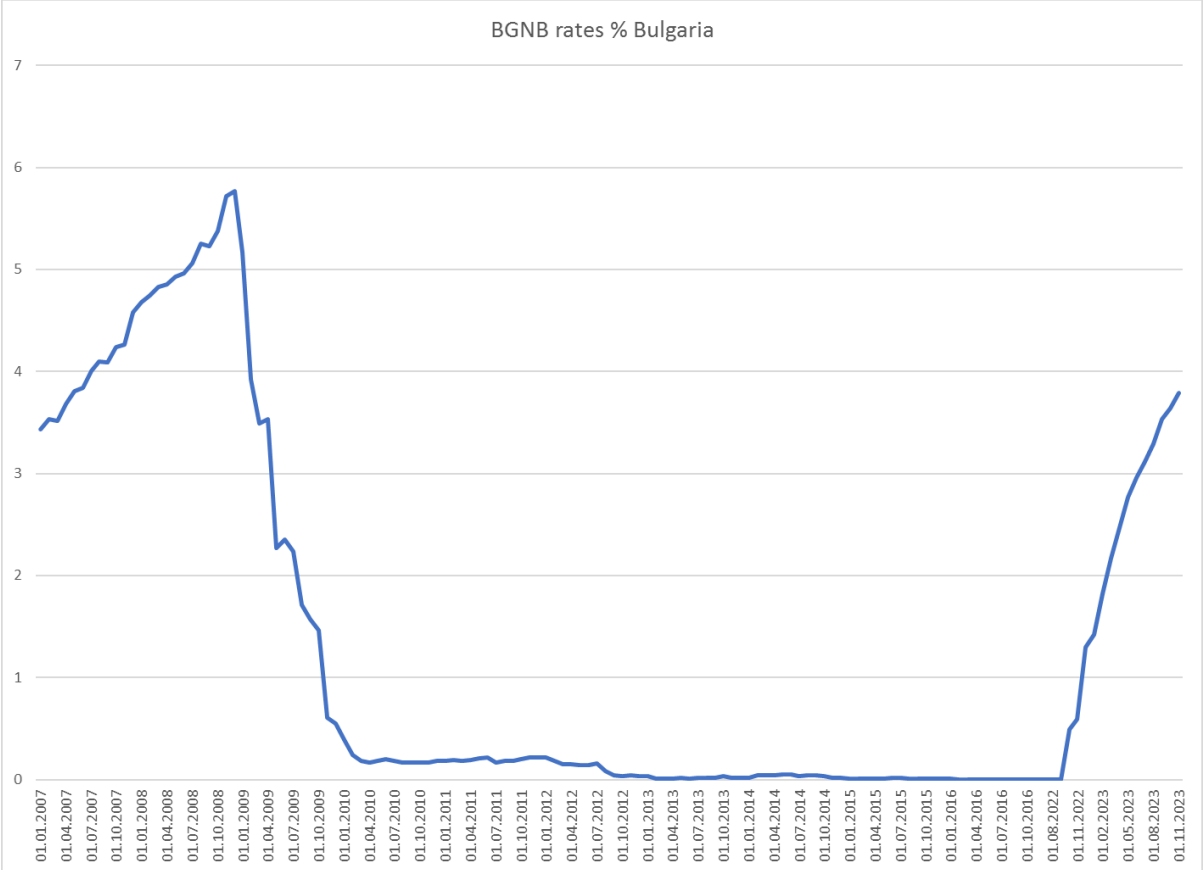
Наприклад, ЄЦБ на чолі з Маріо Драгі проводив багаторічну політику кількісного пом'якшення, або де-факто друкування порожніх грошей, щоб підтримати італійський уряд, за мовчазної згоди Німеччини та Франції. У той час як греки, чий бюджетний дефіцит номінально був на порядок меншим, донедавна публічно ставились під стовпом ганьби за надмірні бюджетні витрати і були об'єктом прискіпливої уваги міжнародних інституцій.

Зрештою, вся Єврозона, і навіть німецька економіка, бореться з бюджетним дефіцитом, який небезпечно зростає, давно перевищивши межі обережності у понад 60% ВВП. Державні витрати зростають, як і дефіцит. І, здається, ніхто не має жодного уявлення, що з цим робити.

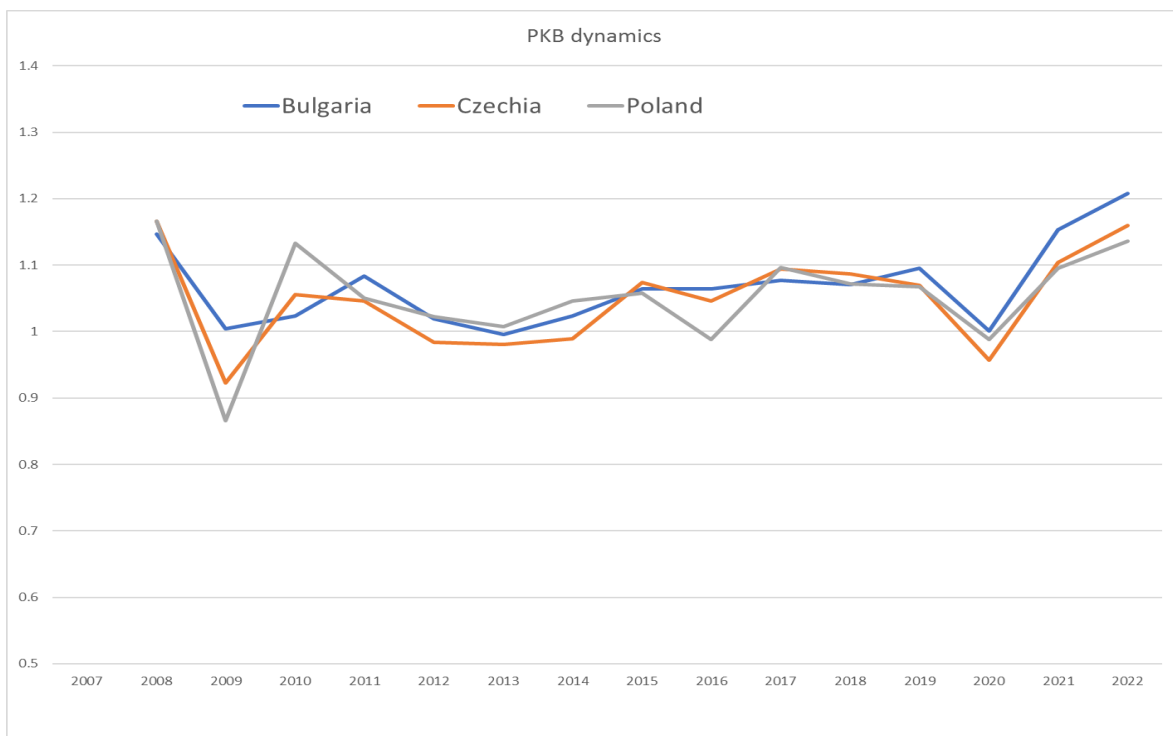
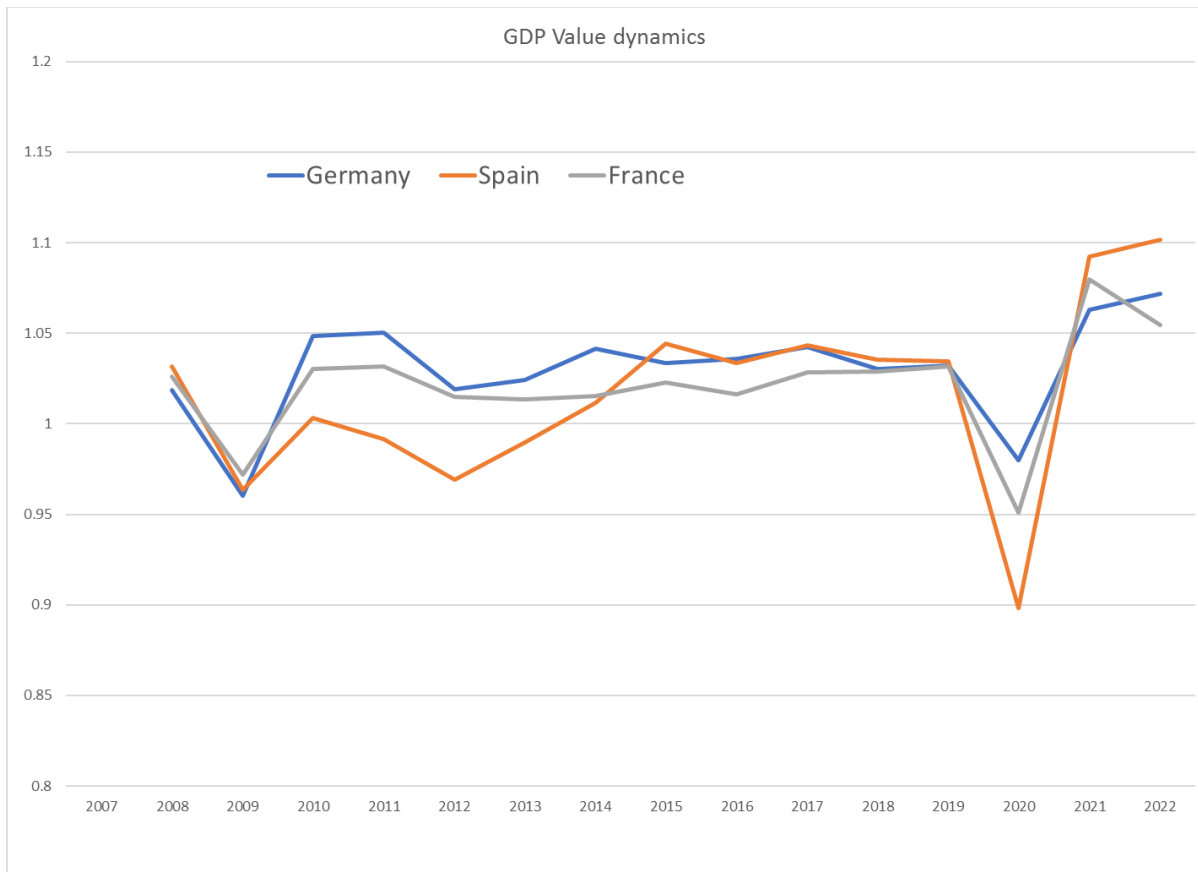
І все це заради порятунку хорошого самопочуття європейських політиків і суспільств, які не звикли затягувати паски під час кризи.

Нижче представлено історичні рівні діючих процентних ставок для Єврозони та кількох окремих країн Центральної Європи: Польщі, Чехії та Болгарії, щоб проілюструвати рівень експансивності монетарної політики, що проводилася під час криз. На наступних графіках показано рівень економічного зростання – динаміку цього зростання – в цих країнах, а також рівень зростання доходів населення в контексті гармонізованого індексу зростання рівня споживчих цін. Тобто, щоб проілюструвати, як змінювалася купівельна спроможність європейських суспільств під час останніх криз.

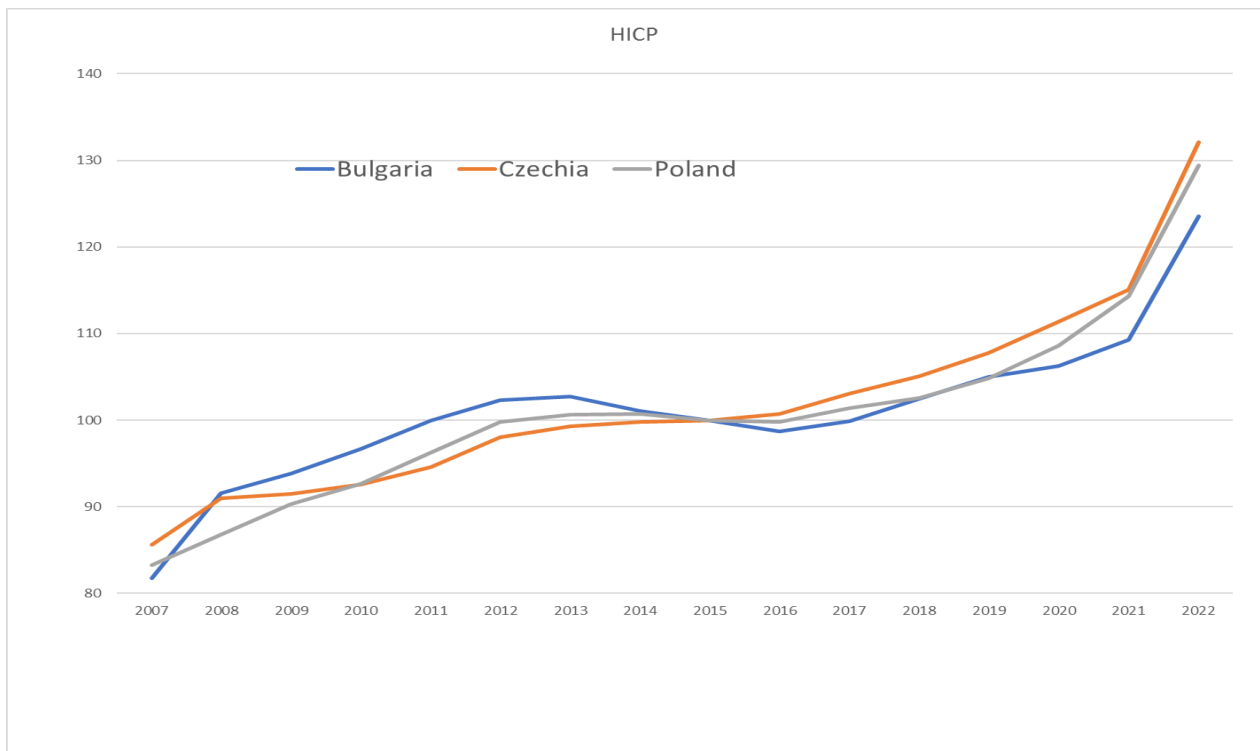
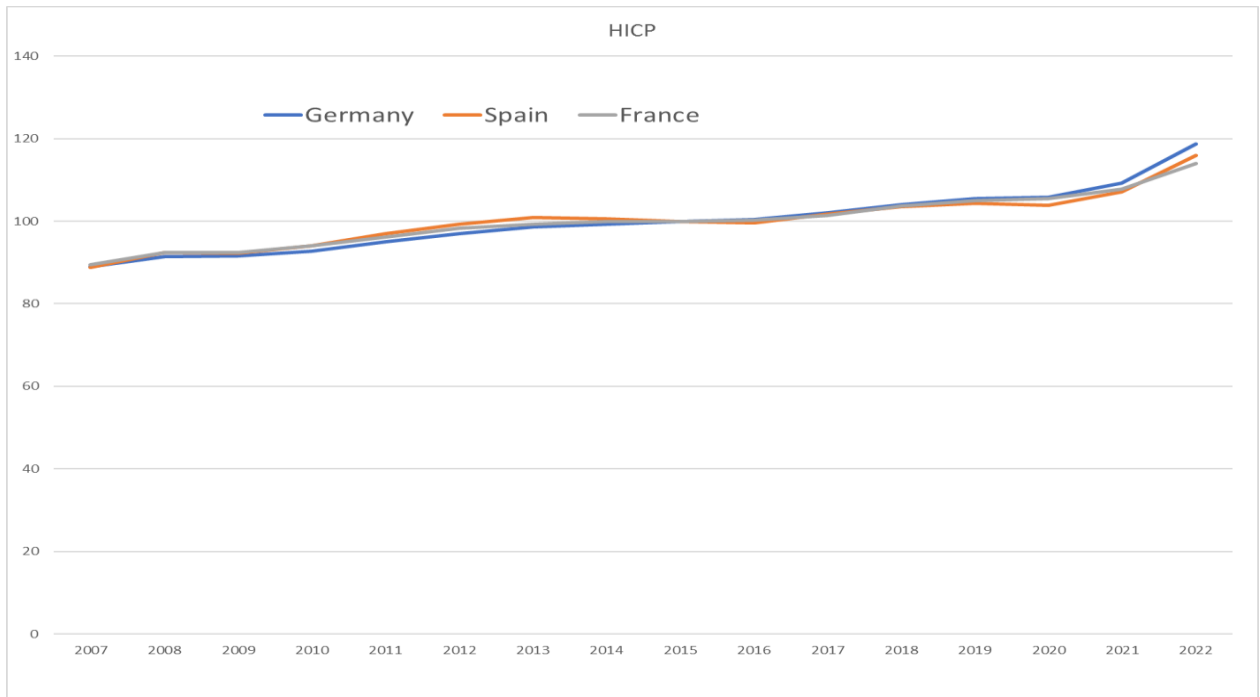

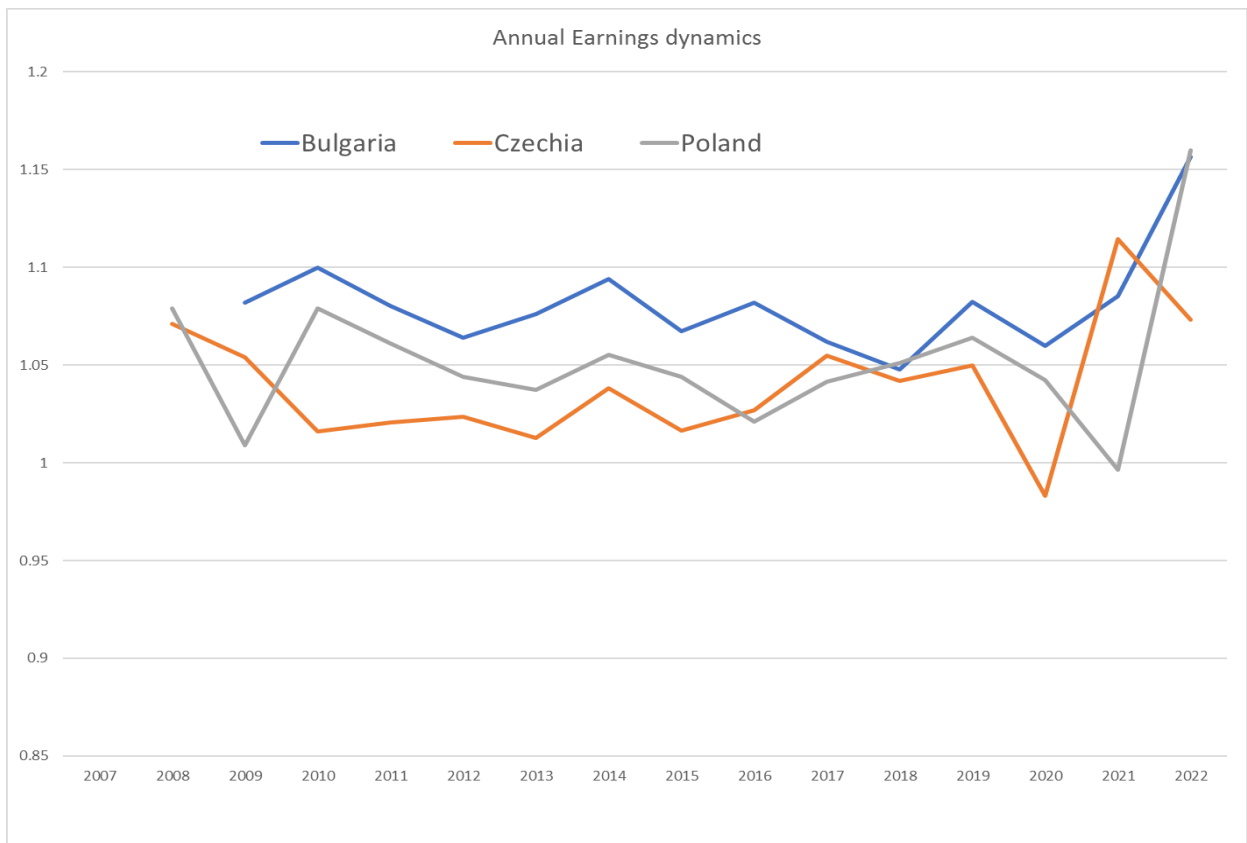
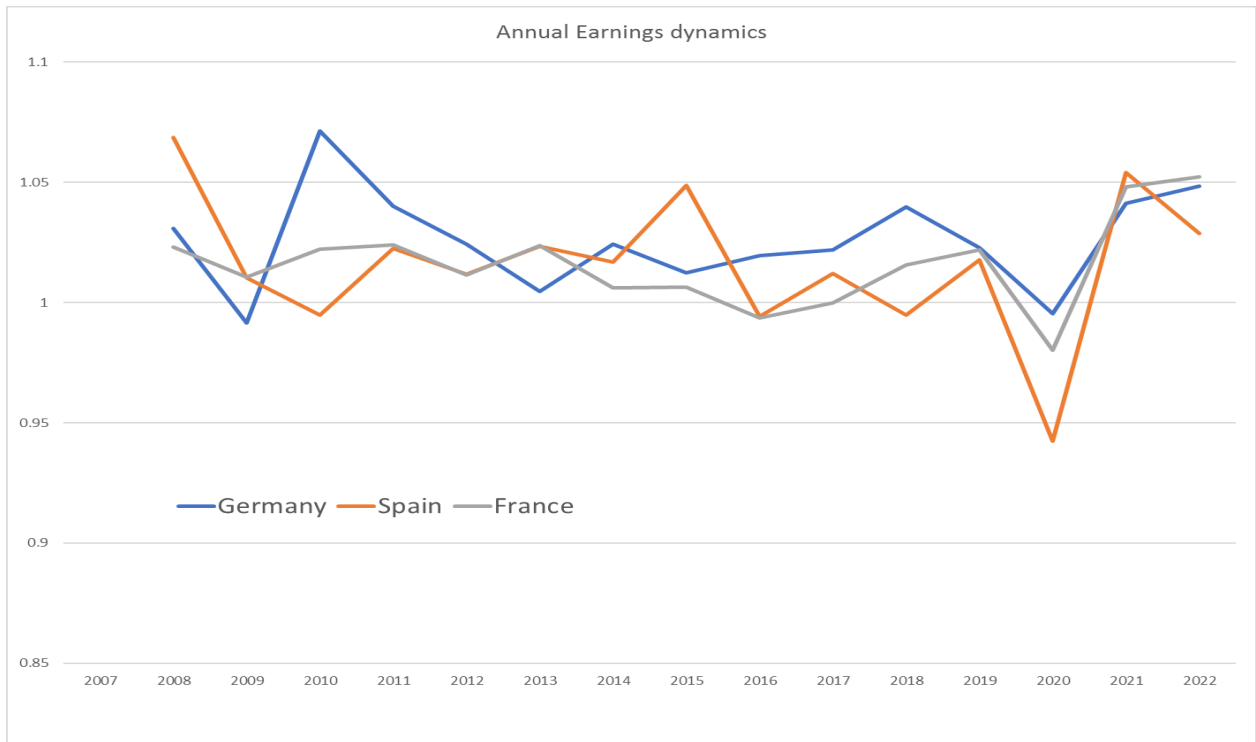
Досягнуті ефекти окремих європейських економік з точки зору динаміки ВВП

Порівняння рівнів гармонізованого індексу зростання цін

Порівняння темпів зростання рівня річних доходів населення в одних і тих самих країнах

Висновки з порівняння та спостереження за відмінностями в ефективності проведених політик для західноєвропейських країн з усталеною економікою, а також для країн Східної та Центральної Європи з економіками, що розвиваються та трансформуються, може стати джерелом натхнення для прийняття майбутніх рішень.

Очевидно, що перевага, яку країни єврозони повинні мати завдяки більш розвиненому і зрілому спільному економічному організму, не поставить їх у кращу позицію з точки зору

результатів, яких вони досягнуть, ні в економічному плані, ні в плані зростання доходів населення.

Крім того, ситуація, яка розгортається в останні місяці 2023 року, вказує на те, що саме в країнах єврозони економічна криза поглиблюється гостріше, ніж за межами єврозони.

Особливо в такому високо турбулентному середовищі та з урахуванням «людського фактору» – на що справедливо звертається увага – «поведінкового» підходу споживачів на внутрішньому ринку, країни за межами єврозони перебувають у кращому становищі.

Чому це відбувається? Відповідь, ймовірно, криється у ставленні та адаптаційній здатності суспільств, про що йшлося у презентації. Розгляд цих умов, на противагу класичному макроекономічному підходу, повинен дозволити нам зрозуміти причини у вигляді впливу «інформаційної глобалізації» і приймати більш ефективні рішення в майбутньому.

Усвідомлюючи, що інформаційні суспільства, з якими ми маємо справу сьогодні, є більш стійкими до інструментів монетарної та фіскальної політики. Вони краще і швидше здатні реагувати і адаптувати свої рішення, щоб протидіяти правилам, нав'язаним політиками.